Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2005–2006

29 764 Harmonisatie van inkomensafhankelijke regelingen (Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen)

30 300 XV Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2006

Nr. 43

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 1 februari 2006

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid[1] en de vaste commissie voor Financiën[2] hebben op 6 december 2005 overleg gevoerd met de heer De Geus, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en de heer Zalm, minister van Financiën, over:

- **de brief d.d. 3 oktober 2005 over het inkomensbeleid in het jaarverslag SZW en marginale druk huursubsidie (29 764, nr. 38);**
- **de brief d.d. 26 oktober 2005 houdende de notitie «Overzicht armoedeval» ter uitvoering van motie-Omtzigt c.s. (29 764, nr. 41);**
- **de brief d.d. 1 december 2005 over het actuele koopkrachtbeeld (30 300-XV, nr. 25);**
- **de brief d.d. 2 december 2005 over de decemberraming koopkracht 2006 (30 300-XV, nr. 35);**
- **de brief d.d. 6 december 2005 betreffende de reactie op de Armoedemonitor 2005 van het CBS en het SCP (30 300-XV, nr. 36).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

[1] Samenstelling:
Leden: Noorman-den Uyl (PvdA), Bakker (D66), Bibi de Vries (VVD), De Wit (SP), Van Gent (GroenLinks), Verburg (CDA), Hamer (PvdA), Bussemaker (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Mosterd (CDA), Smits (PvdA), voorzitter, Örgü (VVD), Weekers (VVD), Rambocus (CDA), Ferrier (CDA), ondervoorzitter, Huizinga-Heringa (ChristenUnie), Varela (LPF), Eski (CDA), Koomen (CDA), Smeets (PvdA), Douma (PvdA), Stuurman (PvdA), Kraneveldt (LPF), Hirsi Ali (VVD), Van Hijum (CDA) en Van der Sande (VVD).
Plv. leden: Depla (PvdA), Koşer Kaya (D66), Blok (VVD), Kant (SP), Halsema (GroenLinks), Smilde (CDA), Verbeet (PvdA), Timmer (PvdA), Azough (GroenLinks), Omtzigt (CDA), Visser (VVD), Algra (CDA), Vietsch (CDA), Van der Vlies (SGP), Hermans (LPF), Van Oerle-van der Horst (CDA), Van Dijk (CDA), Van Dijken (PvdA), Blom (PvdA), Kalsbeek (PvdA), Van As (LPF), Aptroot (VVD), Hessels (CDA) en Van Egerschot (VVD).

[2] Samenstelling:
Leden: Van der Vlies (SGP), Crone (PvdA), Bakker (D66), Hofstra (VVD), De Haan (CDA), Bussemaker (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Halsema (GroenLinks), Kant (SP), Blok (VVD), Ten Hoopen (CDA), ondervoorzitter, Smits (PvdA), De Pater-van der Meer (CDA), Van As (LPF), Tichelaar (PvdA), voorzitter, Koopmans (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Varela (LPF), De Nerée tot Babberich (CDA), Koomen (CDA), Fierens (PvdA), Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Heemskerk (PvdA), Dezentjé Hamming (VVD) en Van Egerschot (VVD), Irrgang (SP).
Plv. leden: Rouvoet (ChristenUnie), Koenders (PvdA), Dittrich (D66), Balemans (VVD), Kortenhorst (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Van Gent (GroenLinks), De Krom (VVD), Atsma (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Omtzigt (CDA), Eerdmans (LPF), Noorman-den Uyl (PvdA), Mosterd (CDA), Jan de Vries (CDA), Hermans (LPF), Mastwijk (CDA), Rambocus (CDA), Stuurman (PvdA), Luchtenveld (VVD), Blom (PvdA), Douma (PvdA), Bibi de Vries (VVD), Van Beek (VVD) en Gerkens (SP).

KST94405
0506tkkst29764-43
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 2006

Vragen en opmerkingen uit de commissies

Mw. **Verburg** (CDA) constateert dat er ten aanzien van armoedebeleid al veel goeds tot stand is gebracht in deze kabinetsperiode. Ondanks de langste recessie sinds de Tweede Wereldoorlog is de armoede niet ernstig toegenomen. Volgens verwachting zal de armoede volgend jaar zelfs met 1% afnemen. Dat is mede te danken aan het afschaffen van het lesgeld voor 16/17-jarigen, de maatregel bij de kinderopvangbijdrage, het gratis meeverzekeren van kinderen tot 18 jaar in de zorgverzekering, activerend en ondersteunend maatwerk via de Wet werk en bijstand (Wwb) en zo meer terwijl er de afgelopen jaren financieel weinig en steeds minder te verdelen was. Dat is natuurlijk het hardst aangekomen in de huishoudens met de kleinste portemonnee. Die moeilijke jaren zijn terug te zien in de armoedemonitor, ondanks dat het kabinet die huishoudens het meest uit de wind heeft gehouden. Gelukkig gaat het beter met de ouderen. Dat het voor iedereen volgend jaar beter zal gaan, vertaalt zich ook al op de arbeidsmarkt. Het aantal vacatures is in een paar maanden sterk gestegen. Het wordt nu van belang vraag en aanbod bij elkaar te brengen.
Zij memoreert de motie-Verhagen c.s. over compensatie voor de stijgende olieprijs die door bijna de hele Kamer werd gesteund. De inzet was toen de raming van het CPB in december dienaangaande voor volgend jaar af te wachten. Volgens die prognose gaat de olieprijs volgend jaar van 50 naar 55 dollar per vat omhoog. Daarom heeft de CDA-fractie samen met de fracties van D66, LPF, GroenLinks en de Groep Nawijn een amendement ingediend met de strekking dat van de meeropbrengst van de aardgasbaten de MEP met € 35 wordt verlaagd ten behoeve van burgers en bedrijven als compensatie voor de extra verhoging van de energieprijs. Het kabinet had al rekening gehouden met een verhoging van € 100, maar naar schatting wordt het € 135. De CDA-fractie heeft begrepen dat het amendement nog een technische verbetering behoeft en dat zal nog gebeuren.
Per aansluiting wordt met het amendement een zelfde reductie bereikt. Het is echter een consequentie van de motie-Verhagen die het heeft over compensatie via het verlenen van belastingvermindering op energie. De verwachting was dat het kabinet zelf met voorstellen in dezen zou komen. Het bedrijven van inkomenspolitiek is via deze constructie onmogelijk. Daarnaast blijkt uit de cijfers dat veel ondernemers het ook niet breed hebben. Het amendement is dan logisch en consequent. Zij verwacht dat het voor het kerstreces in stemming komt en dat het kabinet het zal uitvoeren wanneer het door de Kamer wordt aangenomen. Het is mogelijk dat het kabinet met een ander voorstel komt, misschien meer recht doend aan inkomensafhankelijkheid. Anders zal de CDA-fractie dit amendement overeind houden en in stemming brengen.
Zij acht het tevens van belang dat de staatsschuld wordt afgelost. Ondanks de meevallers loopt de staatsschuld nog steeds op. Bovendien is het FES bedoeld voor investeringen in de infrastructuur, innovatie, onderwijs en duurzame energie, waaronder duurzame energie. De MEP-regeling gaat om milieuvriendelijke energieproductie. Het amendement past daar heel goed in.
Een andere kwestie is dat de CDA-fractie zich zorgen maakt om het groeiende aantal allochtone huishoudens in de groep met een laag inkomen. Er dient meer te worden geïnvesteerd in vakmanschap en zo snel mogelijke participatie op de arbeidsmarkt via een reguliere betaalde baan. Dat geldt ook voor reïntegratie vanuit een uitkering. Dit biedt perspectief, het haalt mensen uit de armoede en geeft kinderen een goed voorbeeld. Zij vraagt wat de regering kan toezeggen om de concentratie van armoede in wijken waar veel allochtonen wonen te voorkomen.
In de armoedemonitor is te zien dat er onder allochtone ouderen nog steeds vaak sprake is van een onvolledige AOW. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) wil wel al informatie geven aan gemeenten die daar om

vragen zodat een AOW-gerechtigde eventueel aanvullende bijstand kan krijgen, maar kan dat niet wat makkelijker? De CDA-fractie zou graag zien dat de SVB vanaf 1 januari 2006 automatisch informatie verstrekt aan gemeenten over welke inwoners een onvolledige AOW hebben opgebouwd waardoor recht op aanvulling via de Bijstand ontstaat.
Uit het rapport van de commissie-Blok blijkt dat er vaak sterke familiebanden zijn met het land van herkomst. Ook als men het geld niet kan missen, worden vaak grote sommen naar het herkomstland overgemaakt. Kan de minister inzicht verschaffen in deze problematiek en de mogelijkheden om die tegemoet te treden?
Armoede anno 2005/2006 heeft veel gezichten en veel verschillende oorzaken. De mensen die het treft, zitten niet te wachten op discussies over puntenwolken en koopkrachtplaatjes. Dat is de reden dat haar fractie met steun van andere fracties heeft gevraagd om onderzoek naar de klant bij de voedselbanken. Zij verwacht dat zal blijken dat het beroep daarop niet alleen komt door een te gering inkomen, maar vooral door schulden om andere redenen. Wanneer kan dat rapport gereed zijn?
Zij wijst erop dat het CPB en CBS prognosticeren dat het volgend jaar beter zal gaan. Men dient overigens wel in beeld te hebben dat armoede wordt gedefinieerd als een laag inkomen, maar niet alle huishoudens met een laag inkomen ervaren dat als armoede. De beste oplossing naast de maatregelen die het kabinet al voor volgend jaar heeft genomen, is reactivering, scholing, participatie aan de arbeidsmarkt en reïntegratie/inburgering. Het is vreemd dat er een toenemend aantal vacatures is van nu 190 000 terwijl tegelijkertijd een enorm aantal tewerkstellingsvergunningen moest worden verstrekt voor werknemers uit Centraal- en Oost-Europa en ook in toenemende mate voor kenniswerkers. Het is dus nodig via de genoemde middelen vraag en aanbod dichter bij elkaar te brengen. Bij reïntegratie en participatie gaat het tevens om het deelnemen aan de samenleving.
Er is al een pakket aan inkomensmaatregelen en iedereen zal er volgend jaar grosso modo op vooruit gaan. Zij adviseert te scholen en op te scholen zodat mensen kunnen doorstromen. Het gaat dan om reïntegratie en scholing op maat voor iedereen, want de werkende armen hebben vaak deeltijdbanen. Daarin hebben werkgevers en werknemers een grote verantwoordelijkheid en moet de overheid zelf het goede voorbeeld geven.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA) stelt vast dat het kabinet in reactie op de armoedemonitor zegt een evenwichtig inkomensbeleid voor te staan. De vraag is of dit betekent dat arm en rijk er evenveel op vooruit moeten gaan nu de jaren van magerte verdwijnen en wie er van de keuzes van dit kabinet profiteren. Wat is eerlijk en rechtvaardig? Er zijn hele grote verschillen in de koopkrachtplaatjes. Die plaatjes representeren de verschillen tussen vorig jaar en dit jaar. Zij is verontwaardigd over de nonchalance waarmee het kabinet zijn schouders ophaalt over de onrechtvaardigheid die vele burgers wordt aangedaan. Ter illustratie deelt zij een overzicht uit waarin de gevolgen van het kabinetsbeleid in cijfers zijn uitgedrukt. Dit beleid is heel onrechtvaardig voor minima, modale inkomens en alleenstaande oudere vrouwen en leidt tot mensen met schulden en de toename van het aantal kinderen in armoede van 350 000 naar 430 000.
Het kabinet heeft gezegd dat vooral mensen met kinderen en een middeninkomen erop vooruit gaan, maar dat is niet waar. Voor elk huishouden met kinderen geldt dat in de periode 2003–2006, de periode-Balkenende en -De Geus, de inkomensstijging het grootst is voor gezinnen met hogere inkomens en dat de lagere inkomens erop achteruit gaan. Iemand die alleen staat gaat er in die periode 4,6% op achteruit en een alleenstaande ouder met minimumloon 3,8%. Dat komt doordat het kabinet koopkrachtplaatjes presenteert zonder kleine lettertjes. Daarin zou men kunnen lezen

dat mensen die huursubsidie hebben drie jaar lang daarop worden gekort en dat mensen die kwijtschelding hadden van de OZB – 500 000 huishoudens – geen voordeel hebben van de OZB-maatregel. Uit onderzoek in Rotterdam blijkt dat 50% van de gebruikers van de voedselbank alleenstaande ouder is en dat een vijfde geen enkel inkomen heeft en wacht op een WW- of Wbb-uitkering. Dat is de werkelijkheid. Die is voor de PvdA-fractie zeer verontrustend. Er is weliswaar een aantal maatregelen genomen, maar dat is volstrekt onvoldoende. De 2,5 mld. lastenverlichting komt bovendien vooral aan de bovenmodale inkomens ten goede. De laagste en middeninkomens gaan in de min. Een modale verdiener met een halfmodale partner met kinderen gaat er 1,3% op achteruit en tweemaal modaal gaat er veel meer op vooruit. Het kabinet accepteert dat de rijken rijker worden en de armen armer en dat is de gemaakte keuze, maar niet die van de PvdA-fractie. Zij spreekt de CDA-fractie erop aan dat het kabinet in deze situatie niets meer wil doen aan inkomensmaatregelen. Zij vraagt of de CDA-fractie meent er met de ene maatregel van de energieprijscompensatie – hoezeer op zichzelf ook te waarderen – van af te zijn en deze inkomensongelijkheid als sociaal beleid kan verdedigen. Een groot deel van de middeninkomens gaat erop achteruit. Tweemaal modaal acht zij geen middeninkomen.

Zij wil graag naast mensen staan, maar wijst erop dat hulp geld kost. Dat is er nu niet. Zij fantaseert geen koopkrachtplaatjes. Zij heeft de moeite genomen om de koopkrachteffecten van dit kabinet in de bijlage van de begroting van Sociale Zaken met gevolgen voor 1 miljoen huishoudens, zijnde 18% van alle huishoudens, op een rijtje te zetten.

De PvdA-fractie is het ermee eens € 35 terug te geven, maar de aardgasbaten worden in het amendement niet op de juiste wijze benut. Zij heeft dat al toegelicht. De aflossing van de staatsschuld was gelegd bij de 8 mld. lastenverzwaring waarvoor dit kabinet koos. Dat was te veel. De armoedemonitor heeft ondubbelzinnig laten zien wat in krap drie jaar door dit kabinet is afgebroken en hoe de voedselbanken zijn ontstaan. Dat komt door schulden, inkomenstekorten en plotselinge inkomensdalingen. De toename van werkende armen betreft grotendeels mensen in het midden- en kleinbedrijf. Het is onverteerbaar dat mensen die dag en nacht werken het water tot boven de lippen stijgt en dat die groep zo snel zo toeneemt. Het aantal uithuiszettingen is in Rotterdam met 30% toegenomen en ook de problemen met rondkomen zijn ernstig gegroeid.

De PvdA-fractie acht de maatregelen van dit kabinet eerlijk noch rechtvaardig. De PvdA heeft laten zien hoe mensen in een lage conjunctuur wel aan het werk te krijgen zijn. Na 1993 zijn 170 000 mensen vanuit een uitkering aan de slag gegaan, inclusief moeilijk plaatsbare. Zij adviseert het instrumentarium van het kabinet-Kok weer aan te wenden. De PvdA-fractie wil een eerlijker verdeling tussen arm en rijk. Werken moet lonen. Mensen die aan de slag gaan dienen niet te worden geconfronteerd met een armoedeval en de koppeling moet met terugwerkende kracht worden hersteld. Het is onverteerbaar dat het kabinet 2,5 mld. uittrekt en de koppeling niet tegemoetkomt. Daarom zal de PvdA-fractie twee amendementen indienen. Een ten behoeve van een verhoogde kinderkorting voor inkomens tot € 28 000 met een bedrag van € 260 per huishouden voorzien van een glijdende schaal. Dat levert op het minimumniveau een koopkrachtverbetering van 1,5% op. Het tweede amendement zal met name voor chronisch zieken, gehandicapten en oudere minima die € 91 verhoogde premie hebben moeten betalen zonder gebruik te kunnen maken van de no claim met een inkomen tot 120% van het minimumloon een door de gemeenten uit te keren compensatie via de categorale bijzonder Bijstand regelen voor de verhoogde ziektekosten met een passende dekking. Zij daagt tot slot de CDA-fractie uit werk te maken van de stelling dat zij graag de middeninkomens wil ondersteunen, want daar wordt nu geen recht aangedaan.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks) wil graag weten wat de ministers Zalm en De Geus in het torentje hebben besproken, of het juist is dat minister Zalm met zijn portefeuille heeft gezwaaid indien het amendement zou worden aangenomen, of het kabinet met een mond spreekt en minister De Geus zich wat dit betreft tegen zijn fractie keert en bij fractievoorzitter Verhagen erop heeft aangedrongen zo niet verder te gaan. Is het kabinet weg als de CDA-fractie haar rug recht houdt?
Het koopkrachtbeeld is zeer treurigmakend. De kloof tussen arm en rijk is sinds het aantreden van dit kabinet gegroeid, zo meldde het SPB in «De sociale staat van Nederland». Ook in 2006 worden de rijken rijker en de armen armer. Het is onvoorstelbaar dat de minister van Sociale Zaken zich neerlegt bij een koopkrachtbeeld dat zo scheef is. Ruim een op de tien gezinnen moet rondkomen met een inkomen op of rond het minimum. 430 000 kinderen groeien in armoede op. De minister van christen-democratische huize doet daar niets aan. Het is niet uit te leggen dat een alleenstaande in de bijstand er slechts 0,25% op vooruitgaat, maar een kostwinner die een ton verdient er 5,5% bij krijgt ofwel twee tientjes extra voor de eerste en € 2000 extra voor iemand met een goed betaalde baan. Een ouder echtpaar met alleen AOW krijgt 1% extra, maar ouderen met een dik pensioen ontvangen bijna 6% extra. De minister kan niet volhouden dat dit koopkrachtbeeld evenwichtig is. De koopkracht is voor grote groepen een stuk slechter dan de minister wil doen geloven. Dat is een papieren Haagse werkelijkheid, waar wel alle verbeteringen in staan, maar niet de verslechteringen. Honderdduizenden minima worden niets wijzer van de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB omdat die al wordt kwijtgescholden en dat staat niet in het koopkrachtbeeld. 1 miljoen huishoudens wordt dit jaar nog meer gekort op de huursubsidie – met meer dan € 200 per jaar – en voor 3 miljoen huishoudens gaat de huur omhoog, maar de koopkrachtplaatjes tonen dat niet. Miljoenen mensen zullen hun no claim van de zorgverzekering niet terug krijgen, met name chronisch zieken, gehandicapten en ouderen. Dat is een min van € 255 per jaar. Ook dat is niet verwerkt in de koopkrachtplaatjes. Zij vraagt de ministers deze werkelijkheid van de armoede in Nederland te erkennen in plaats van daarvoor de ogen te sluiten.
Met het amendement voor compensatie van de verhoging van de energiekosten, dat haar fractie weliswaar steunt, leidt de CDA-fractie af van de kille werkelijkheid van 642 000 huishoudens met een inkomen op of rond het minimum, van 430 000 kinderen die in armoede opgroeien en de explosieve groei van de voedselbanken. De CDA-fractie wil alle 6 miljoen huishoudens een extraatje geven van € 35. De GroenLinks-fractie steunt het voorstel om 253 mln. uit te trekken voor verbetering van de koopkracht, al is het maar omdat zij elk voorstel dat leidt tot een kabinetscrisis en dus tot nieuwe verkiezingen steunt. Wel is het pijnlijk dat het gaat om een generieke maatregel. Ook de rijken krijgen die € 35. Er is € 253 nodig om mensen aan de onderkant van het inkomensgebouw een fooi te geven van nog geen € 3 per maand. Zij doet een beroep op de CDA-fractie te kiezen voor een gerichte koopkrachtverbetering. Mevrouw Verburg lijkt daarvoor een opening te hebben gegeven met de woorden dat er misschien een inkomensafhankelijk voorstel komt. Daar zal haar fractie voor zorgen met een voorstel de 253 mln. in te zetten voor degenen die het het hardste nodig hebben. Als dat amendement het niet haalt, steunt haar fractie als «second best» het amendement dat er al ligt. Zij heeft liever een half ei dan een lege dop en heeft daarom medeondertekend en had dat al voor dit overleg gedaan. Zojuist hoort zij mevrouw Verburg zeggen dat zij open staat voor een inkomensafhankelijke compensatie en spreekster put daar hoop uit dat die verbetering haalbaar is. Voor de 642 000 huishoudens die het het hardste nodig hebben levert dit dan een extraatje op van ruim € 300.

Mevrouw **Verburg** (CDA) corrigeert te hebben gezegd dat de hoop bestond dat het kabinet zelf met een inkomensafhankelijk compensatievoorstel zou komen naar aanleiding van de gestegen energieprijzen. Er is een mogelijkheid dat het kabinet dat alsnog doet. Zij had het niet over andere initiatieven vanuit de Kamer.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks) beschouwt dit toch als een opening en roept op dat de woordvoersters van het CDA, PvdA en GroenLinks dit met steun van de heer Van der Vlies regelen.

Mevrouw **Bibi de Vries** (VVD) stelt vast dat de woordvoerders over elkaar heen vallen om zich als het sociaalst te profileren door weer over koopkrachtplaatjes te gaan praten, maar zij hoort niemand zeggen dat het nodig is te investeren in de economie zodat de banenmotor op gang komt en meer mensen aan het werk komen waardoor veel armoede zal verdwijnen.
Het koopkrachtbeeld is voor 2006 veel beter dan werd verwacht. Wie had durven hopen op 0,25% erbij? Bovendien heeft dit kabinet voor 2006 2,5 mld. uitgetrokken voor lastenverlichting. Dat is een enorm bedrag! Zij noemt het gezeur van de PvdA-fractie dat het nooit genoeg is. Dat moet een keer stoppen. Zij heeft mevrouw Noorman-den Uyl niet gehoord over de economie, meer banen en dat mensen meer aan het werk moeten. Dat biedt de oplossing.
De brief van de minister van Sociale Zaken, mede namens de minister-president en minister Zalm, maakt heel duidelijk dat de bewindslieden niet van plan zijn nog eens 350 mln. te verjubelen en dat siert de bewindslieden, inclusief minister Brinkhorst, want er is voor 2006 nog steeds een tekort van 6 mld. Bij tegenvallers wil links altijd ter compensatie voor de burgers geld weggeven, maar ook als het slecht gaat. Dat kan niet altijd doorgaan. Op de pof leven past niet bij goed rentmeesterschap. Zij zal aan het amendement beslist geen steun geven, want het is een onzinamendement.
Zij vraagt zich echter af wat er met de CDA-fractie aan de hand is. De fractievoorzitter staat lijnrecht tegenover de minister-president en heeft kennelijk lak aan de doordachte positie van die laatste. Zij gaat ervan uit dat de minister-president standvastig zal zijn. Het dictum van de motie-Verhagen luidt: «verzoekt de regering in het geval dat de gemiddelde geraamde olieprijs hoger is dan 50 dollar per vat en dit leidt tot een hogere energierekening en _ een verstoring van het koopkrachtbeeld met zich meebrengt hiervoor eenmalig in 2006 een compensatie te verlenen via belastingvermindering _». Het koopkrachtbeeld wordt niet verstoord, maar beter. De fractievoorzitter van het CDA zei op 7 november jongstleden zelfs tijdens de algemene ledenvergadering van het CDA dat hij blij was met de toezegging van het kabinet om nog voor het nieuwe jaar te zorgen voor compensatie wanneer blijkt dat burgers er in de totale koopkracht op achteruit zullen gaan. Daar gaan hij en de vice-fractievoorzitter nu aan voorbij. Er moet zelfs geld voor uit het FES komen dat bedoeld is voor meer asfalt en niet voor koopkrachtreparaties. De heer Verhagen neemt afstand van zijn minister-president en zijn minister van Sociale Zaken. Wanneer het koopkrachtbeeld was verslechterd zou de VVD-fractie de eerste zijn die aan de bel had getrokken om te compenseren.
Zij vraagt of de minister van Sociale Zaken blijft bij het statement in zijn brief van 2 december jongstleden dat hij op dit moment geen aanleiding ziet voor nadere ondersteuning van de koopkracht in 2006, of hij achter minister Zalm blijft staan en wat hij vindt van het amendement.
Van minister Zalm wil zij weten of de lastenverlichting nog steeds een bedrag van 2,5 mld. bedraagt, welke lessen hij heeft getrokken uit de invoering van het nieuwe belastingplan in 2001 met heel veel lastenverlichtingsmaatregelen en of het klopt dat het FES niet voor koopkracht moet worden gebruikt.

Zij heeft vertrouwen in deze coalitie en gaat ervan uit dat het kabinet de rug recht houdt. De cijfers van de bewindslieden geven een veel beter beeld dan in september was te verwachten. Mevrouw Verburg neemt zelf afstand van de motie van haar eigen fractievoorzitter. Het ging om het totale koopkrachtplaatje dat verstoord moest zijn.
De VVD-fractie is niet tegen lastenverlichting, maar daar wordt al 2,5 mld. aan besteed en daarom stelde zij de vraag over de lessen, want er zijn indertijd intensieve debatten gevoerd met de conclusie dat het niet weer zo moet. Het is nodig de economie weer op gang te brengen en te zorgen dat Nederland concurrerender is. Dat biedt oplossingen voor de problemen. Werkende armen met een deeltijdbaan moeten meer gaan werken. Op allerlei manieren wordt er naar gestreefd mensen meer aan het werk te krijgen. Dat positieve verhaal mag hier ook wel eens worden gehoord.

De heer **De Wit** (SP) meent dat mevrouw De Vries de ernst van de situatie onderschat. Er ligt een amendement dat de steun heeft van een kamermeerderheid en zij roept de ministers op hun rug recht te houden. Dat betekent dat er een conflict is.
Naar verwachting stijgt de koopkracht volgend jaar met 0,25% extra. Het kabinet leunt tevreden achterover en doet niets aan de verschillen in koopkrachtontwikkeling die volgend jaar even groot zijn als de afgelopen jaren. In geld uitgedrukt gaat het zelfs nog slechter voor sommige mensen. De 0,25% extra betekent voor een alleenstaande op het sociale minimum anderhalve euro per maand erbij en voor een alleenstaande oudere misschien een paar tientjes, maar de hoge inkomens gaan er veel en veel meer op vooruit. Alleenstaanden met en zonder kinderen, AOW'ers op het sociale minimum en de lage inkomens en gezinnen met een modaal inkomen blijven steken op maximaal 1,25% koopkrachtstijging. Dat weegt niet op tegen de stijgende energieprijzen en de hogere zorgpremie. In de periode van 2003 tot 2006 zijn de meeste inkomensgroepen er op achteruit gegaan en die gaan nog steeds verder achteruit. De hogere inkomens vanaf tweemaal modaal komen er het beste vanaf. Het is dus nodig iets aan de koopkracht van die grote groepen te doen. Het is terecht dat de CDA-fractie vasthoudt aan de motie-Verhagen en die nu in een amendement omzet.
In de afgelopen jaren zijn er 100 000 gezinnen meer in een situatie van armoede terechtgekomen, zijnde inmiddels ongeveer 680 000 huishoudens, waaronder 430 000 kinderen. Die lopen een ontwikkelingsachterstand op die zij nooit meer kunnen inhalen. Dit vraagt om maatregelen. Werk zou een oplossing zijn als dat er was en als het zou lonen. 235 000 mensen zijn werkende armen. Binnenkort moet men drie banen hebben om te overleven.
Hij is van mening dat sommige regelingen bij uitstek inkomensafhankelijk moeten zijn om ervoor te zorgen dat het geld terechtkomt op de plek waar het het meest nodig is. Armoede is een inkomensprobleem. De huidige armoede heeft te maken met de nieuwe Bijstandswet, met het verschralen van de Bijzondere Bijstand en met de ontkoppeling de laatste twee jaar van de uitkeringen en het minimumloon waardoor de uitkeringen heel laag zijn gebleven. Zijn fractie bepleit een armoedetoeslag voor de armen die zij bij de najaarsnota aan de orde wil stellen. Dan gaat het om een toeslag van € 100 voor alleenstaanden en voor gezinnen van € 200. Daarnaast moet het minimumloon omhoog. In de tegenbegroting staat een percentage van 2. Bovendien dient de Bijzondere Bijstand te worden verruimd en kunnen de voedselbanken niet worden afgedaan met een onderzoek naar de gebruikers. De voedselbanken hebben criteria waarop men daar terecht kan, namelijk een te besteden bedrag van rond € 150 per maand. De voedselbanken hebben steun nodig van de overheid, want die zijn voor veel mensen een essentiële voorziening geworden. Daar komt zijn fractie nog op terug.

De heer **Varela** (LPF) signaleert in de roep om compensatie weer het typisch Nederlandse fenomeen van de armoedeval waardoor mensen worden gedemotiveerd te gaan werken omdat zij anders allerlei compenserende gelden dreigen kwijt te raken. Het is belangrijker dat de regering beleid ontwikkelt om werkgelegenheid te stimuleren zodat mensen meer de kans krijgen om in hun eigen inkomen te voorzien. Er is te weinig oog voor dat het economisch de goede kant op gaat en dat daardoor alle Nederlanders er volgend jaar op vooruit gaan. Verbetering van de inkomens dient vooral te komen door groei van de economie en niet door herverdeling. Wat dit betreft steunt de LPF-fractie in grote lijnen de keuzes van het kabinet. De middengroepen die er het komende jaar het meeste op vooruit gaan hebben de afgelopen jaren het meeste ingeleverd. Overigens mogen de inkomensverschillen best wat groter worden opdat mensen inzien dat harder werken en het zich beter voorbereiden op een goede baan lonend is. Volgens de koopkrachtplaatjes gaat iedereen er op vooruit, maar uit de publicatie van het CBS blijkt dat dit niet door iedereen zo wordt gevoeld. Doemdenken is overheersend en is het gevolg van het verkooppraatje van het kabinet rondom de sociale zekerheid en zorgt ervoor dat mensen de hand op de knip blijven houden waardoor de binnenlandse bestedingen minder zijn dan mogelijk was geweest. Mensen blijken weinig geloof te hechten aan de in het vooruitzicht gestelde verbeteringen en lijken bijvoorbeeld niet te geloven dat de compensatie van de verhoging van de energielasten er zal komen. De houding van minister Zalm in dezen geeft daar ook aanleiding toe. Dat komt het vertrouwen van de burgers in de politiek niet ten goede. Daarom is de LPF-fractie een warm voorstander van het amendement van de CDA-fractie en andere. Links kan tevreden zijn omdat een nominaal bedrag beter uitpakt voor de lagere inkomens dan voor de hogere.

Mevrouw **Huizinga-Heringa** (ChristenUnie) stelt dat ondanks de recente berichten over een lichte verbetering van de koopkracht de hogere energieprijzen pijn doen in de portemonnee van de burger en vooral bij de sociale minima. Het meest recente koopkrachtbeeld is nog steeds zeer onevenwichtig. Vooral alleenstaande minima gaan er nauwelijks op vooruit en in het overzicht van mevrouw Noorman-den Uyl gaan zij er zelfs op achteruit. Voor die groep zou gerichte ondersteuning vanuit de Bijzondere Bijstand soelaas bieden. Daar zal haar fractie bij de begrotingsbehandeling op terugkomen. De onevenwichtigheid is gedeeltelijk te verklaren door de introductie van het nieuwe zorgstelsel, maar het kabinet heeft tevens maatregelen voorgesteld die een verdere denivellering in de hand werken, als de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB en andere maatregelen die al zijn opgesomd. Overal ontstaan voedselbanken omdat er steeds meer mensen zijn die het hoofd niet boven water kunnen houden. Dat is de schrijnende werkelijkheid van dit moment.
Zij vraagt specifiek aandacht voor de koopkracht van chronisch zieken en gehandicapten. In alle koopkrachtplaatjes wordt uitgegaan van het netto inkomen en niet van het beschikbare inkomen. Een Wajong-gerechtigde kan bijvoorbeeld op jaarbasis door specifieke kosten € 500 minder te besteden hebben dan een gezond persoon met een zelfde inkomen. In hoeverre houdt het kabinet daar rekening mee? Het is de ChristenUnie-fractie niet zo zeer te doen om compensatie van gestegen energieprijzen, maar meer om een evenwichtiger koopkrachtbeleid en een evenwichtiger inkomensbeeld. Zij had dus liever een inkomensafhankelijke compensatie gezien, maar zo'n amendement is niet gelukt. Daarom koestert de fractie sympathie voor het CDA-voorstel dat ten minste een generieke teruggave regelt, met een nominaal bedrag wat gunstiger is voor de lagere inkomens dan voor de hogere. Dat werkt tevens nivellerend op het inkomensbeeld. Wel is de dekking uit het FES problematisch. Die zou beter ergens anders vandaan kunnen komen. Zij raadt degenen die de compensatie

niet nodig hebben het bedrag te storten op de rekening van de voedselbanken.
De ChristenUnie-fractie bepleit op basis van duurzaamheidsoverwegingen de hogere aardgasbaten in te zetten voor energiebesparende maatregelen via de herintroductie van de energiepremieregeling waardoor mensen worden gestimuleerd tot energiebesparende voorzieningen in bestaande woningbouw. Dat zou een goede uitkomst zijn van de stijgende energieprijzen. Bovendien is het goed voor de portemonnee en voor het milieu.

De heer **Van der Vlies** (SGP) gaat het om een evenwichtig koopkrachtbeeld en evenwichtige inkomensverhoudingen. Het beeld is dat men er in het algemeen op vooruit gaat. Dit geldt echter niet voor alleenstaande ouders met een minimuminkomen, terwijl de alleenverdiener met tweemaal modaal er 5,5% en de tweeënhalf maal modale tweeverdieners er 3,5% op vooruit gaan, al is dit conform vorig jaar gemaakte afspraken. Toen is afgesproken dat de middeninkomens er wat bij zouden krijgen. Hij memoreert de motie-Van der Vlies van december 2003 met de strekking dat zodra in 2004 zou blijken dat de grens van min 1% werd onderschreden er onverwijld maatregelen zouden komen. In de brief van december staat nu dat dit zal worden bezien en dat er eventueel per 1 januari 2007 iets aan wordt gedaan. Het toont de machteloosheid om de instrumenten te vinden die het gewenst maatwerk leveren. Hij kan nu niet anders dan genoegen nemen met de afspraak dat er in het aanstaande voorjaar van de regering een stuk komt met mogelijke oplossingen. Dan gaat het om de zorgtoeslag, overige fiscale regelingen en zo meer. Hij wil dat als een uitdagende inspanningsverplichting zien, anders herhaalt deze discussie zich steeds weer. Het is van belang de modelmatige werkelijkheid in verband te blijven brengen met de concrete wereld van de mensen die het betreft. Het vergt creativiteit om nieuwe instrumenten te zoeken die tot meer maatwerk leiden voor de groepen die hier zijn genoemd en het zo nodig hebben Tot heden voldeden de maatregelen eigenlijk nooit voor wat de bedoeling was. Daaraan moet een conclusie worden verbonden, maar daarmee is de oplossing nog niet gevonden. Dat blijft heel moeilijk. Wat dat betreft is hij voorzichtig.
Eerder is gesuggereerd dat een compensatie voor de gestegen energieprijzen zou kunnen in de sfeer van de vastrechtaansluiting. Daar gaat het amendement van de CDA-fractie op in. Als er niets beters komt zal zijn fractie het waarschijnlijk steunen, maar liever ziet hij iets beters, want nu gaat de compensatie ook naar mensen die helemaal geen compensatie nodig hebben. Hij zoekt in solidariteit met de motie-Verhagen naar een invulling als mevrouw Van Gent in het vooruitzicht stelde.
Vanmiddag heeft iedereen de hoofduitkomsten van het NIBUD-onderzoek voor 2005 gekregen. Daarin staat dat de inkomenspositie van chronisch zieken en gehandicapten op het minimum toch weer beduidend achterblijft bij alle andere groepen. Hij zou daarop graag uiterlijk volgende week een integrale reactie krijgen van de minister van Sociale Zaken.
De armoedemonitor toont een groeiend bestand, maar ook een verlegging van de doelgroepen. Allochtonen en nieuwkomers komen er het slechtst vanaf. Alle aan de orde zijnde oplossingen moeten niet langer papieren constructies zijn, maar een effectief taakstellend afsprakenpakket.

De heer **Bakker** (D66) onderschrijft de woorden van de vorige spreker aangaande de NIBUD-cijfers. Hij hoopt dat het kabinet daarbij dan de discussie betrekt die bij de behandeling van het belastingplan is gevoerd dat het ook bij de Buitengewone-uitgavenregeling lastig is de mensen te bereiken waar het om gaat. Dat blijkt steeds weer. Het is van belang te zoeken naar betere, gerichtere instrumenten.
Mevrouw Noorman-den Uyl heeft gelijk dat in de overzichten van de bewindslieden de kleine lettertjes niet staan, maar dat is door alle jaren

heen zo geweest. Er zit wel de structuurwijziging van de ziektekostenverzekering in waarin principieel is gekozen voor kinderen geen premie te heffen. Dat geeft voor sommigen een fikse plus en is niet conform de klacht dat alleen de hoge inkomens er op vooruit gaan.
In aanmerking genomen dat de langste recessie sinds de jaren vijftig een rol heeft gespeeld, valt hem de armoedetoename nog wel mee, al is die wel zorgwekkend. In het bijzonder is zorgwekkend dat men een toenemende «verallochtonisering» kan waarnemen, met name omdat het niet vooral een inkomensprobleem is maar een probleem van sociale mobiliteit. Dat heeft te maken met kansen in de economie en met de capaciteit om die kansen te pakken. Dat is misschien wel een van de grootste problemen voor de komende tien tot twintig jaar: hoe ook daar die sociale mobiliteit tot stand kan komen. Ook als het inkomen van die groep wat zou verhogen, zou die groep aan de onderkant zitten. Daarop verwacht hij een reactie van het kabinet.
Aangaande de olieprijs heeft het kabinet vorige week op twee manieren een beoordelingsfout gemaakt en in de eerste plaats een politieke. Er lag een motie die was geënt op een zich ontwikkelende olieprijs en op de ergernis van mensen dat de Nederlandse staat verdient aan de energierekening waar burgers onder gebukt gaan. Het kabinet heeft er alles aan gedaan een link te leggen met het koopkrachtbeeld. Op het moment dat het koopkrachtbeeld een beetje meevalt, vooral doordat de ziektekosten meevallen, zoekt het kabinet dat ene gaatje van het algemene koopkrachtbeeld. Daarmee heeft het kabinet de zaak onnodig op de spits gedreven, mede door dat ook nog naar buiten te brengen voordat de ministerraad een besluit had genomen. Ook inhoudelijk speelt er een beoordelingsfout. Er komt volgend jaar een lastenverlichting van 2,5 mld., maar sinds dat besluit is de olieprijs gestegen. Voor de burgers betekent dit dat zij via de hogere energierekening een belangrijk deel van de lastenverlichting terugbetalen, maar het kabinet houdt vast aan de Haagse logica van het koopkrachtplaatje, FES-bruggetjes en begrotingsnormen. Dat heeft geleid tot het amendement. Overigens is een andere dekking mogelijk, maar uit het FES is niet zo oneigenlijk, want het kabinet had zich al voorgenomen in 2007 de MEP-heffing af te schaffen en duurzame energie op een andere wijze te financieren. Dat zou nu een jaar naar voren worden gehaald uit de middelen die aanvullend in het FES komen. Hij is het niet eens met het kabinet. Dat heeft hij reeds duidelijk gemaakt.
Hij is niet van mening dat de dekking beter ten laste van het tekort van de staatsschuld kan komen, maar er is wel te praten over een andere dekking.
Het inkomensafhankelijk maken van de energieprijs heeft niet zijn voorkeur. Juist de neiging steeds te kiezen voor inkomensafhankelijke maatregelen heeft geleid tot versteiling van de marginale druk en tot de armoedeval. Dat is niet goed voor de arbeidsmarkt. De betaling van energie gebeurt overigens ook niet inkomensafhankelijk. Voor het veranderen van de inkomensverhoudingen bestaan andere instrumenten, bijvoorbeeld fiscale. De essentie is dat de overheid niet vet hoeft te worden van een hoge olieprijs. Hoe die compensatie wordt gedekt, is daarbij niet de belangrijkste kwestie.

Het antwoord van de bewindslieden

De **minister van SZW** wijst erop dat het al zo lang lopende koopkrachtdebat juist vandaag wordt gevoerd in een positieve context waarin het inkomen en de koopkracht van vrijwel alle burgers volgend jaar substantieel kunnen gaan stijgen en dat het aantal mensen met een uitkering via de WW, WAO en de Bijstand daalt. Door de langere levensduur zal het aantal AOW-gerechtigden wel nog wat stijgen. Tegelijkertijd trekt de arbeidsmarkt aan, wat zichtbaar wordt door een toename van het aantal vacatures. Dat is een keerpunt dat mensen meer kansen biedt weer mee te

doen. Nu gaat het om het matchen van de mogelijkheden van mensen en de kansen op de arbeidsmarkt.
Vanavond gaat het over het inkomensbeleid. De jaren dat er wat dat betreft van iedereen offers werden gevraagd en daarom specifieke maatregelen voor ouderen, minima, chronisch zieken en gezinnen met een middeninkomen nodig waren, zijn voorbij. Daarnaast is er het schokeffect van de Zorgverzekeringswet door het voordeel dat voor kinderen niet meer hoeft te worden betaald. Er ontstaat echter vanuit de oppositie debat over een andere verdeling. Het is wonderlijk dat mevrouw Noorman-den Uyl komt met een overzicht waarin niet standaardproblemen worden meegenomen. Dat werkt verwarrend. Zelf heeft spreker een boekje gemaakt over de bruikbaarheid van koopkrachtplaatjes, inclusief een toelichting op hoe die zijn te gebruiken.
De problematiek bij allochtonen bestaat uit het aspect van de achterblijvende participatie en van de minder opgebouwde rechten. De minister twijfelt of tegemoetkoming aan het laatste zo ver moet gaan dat er een brengplicht van de SVB naar de gemeente komt. Wel zegt hij toe de informatie dienaangaande tussen de gemeenten en SVB te optimaliseren waardoor de gemeenten snel inzicht hebben in de situatie.
Wat betreft de voedselbanken is het paradoxaal dat het minimuminkomen bestaanszekerheid kan bieden en dat er zoveel mensen zijn die voor hun directe levensbehoefte een beroep doen op voedselbanken. De indruk bestaat dat dit onder andere veel te maken heeft met schulden. De resultaten van het toegezegde onderzoek komen in februari volgend jaar beschikbaar.
Hij heeft op dit moment geen inzicht in de overmakingen van geld naar het land van herkomst, maar dat aspect zal worden meegenomen.
Een van de voornaamste oorzaken van armoede is dat mensen schulden hebben en dat de aflossing daarvan een enorme belasting betekent op het toch al lage inkomen. Het onderzoek zal worden uitgevoerd door een onafhankelijk bureau dat dit zeer zorgvuldig en met respect voor de mensen zal doen. Het gaat daarbij om de motieven en oorzaken van een beroep op de voedselbanken, zodat daarop eventueel kan worden ingespeeld. Het plan van aanpak heeft de Kamer gekregen.
Een reactie op de armoedemonitor is vandaag aan de Kamer verstrekt. De door mevrouw Noorman-den Uyl aangekondigde amendementen strekken ertoe om een aantal inkomensafhankelijke aspecten toe te voegen aan het inkomensbeleid, zijnde een verhoging van de kinderkorting en de no-claimpremie in relatie tot de Bijzonder Bijstand. Inkomensafhankelijkheid blijkt nu juist een van de kwetsbare elementen te zijn bij het principe dat werk moet lonen. Daarbij wordt gestreefd naar een precair evenwicht dat noopt tot terughoudendheid ten aanzien van meer inkomensafhankelijke maatregelen. Dat geldt eveneens voor het amendement dat mevrouw Van Gent in het vooruitzicht stelde. De koopkracht wordt volgend jaar hersteld en ook de minima gaan erop vooruit.
Hij vervolgt in reactie op de inbreng van de heer Varela dat inkomensverschillen misschien wel iets mogen toenemen, dat het kabinet geen aanleiding ziet het inkomensbeeld uit elkaar te trekken omdat het verwerven van meer inkomen op de arbeidsmarkt gebeurt als men weer aan het werk gaat. Overeind blijft dat werk moet lonen en aan de onderkant van het inkomensgebouw de mobiliteit in het geding kan komen als het evenwicht doorslaat naar meer inkomensafhankelijke voorzieningen.
Bij de opmerking van mevrouw Huizinga-Heringa over Wajongers verwijst hij naar een eerder debat waarin specifiek aandacht werd gevraagd voor niet alleen de arbeidspositie van mensen met een inkomensbescherming, maar ook voor de mogelijke combinatie van bepaalde kosten. Daarover gaat een NIVA-onderzoek dat er deze maand aan komt waarna het kabinet zijn opvatting zal geven. Hij houdt staande dat het kabinet een evenwichtig inkomensbeleid voert.
Op de vraag aangaande een herintroductie van de energiepremie moet hij

het antwoord nu schuldig blijven. Dat komt schriftelijk voor de bespreking van de begroting volgende week.
Wat betreft de inbreng van de heer Van der Vlies over de positie van alleenstaande ouders op het minimum is er mogelijk een misverstand. Het beeld was dat die in de standaardsituatie 0,5% inkomensverbetering zouden hebben. Dat is in de decemberraming opgelopen tot 1,25%, zijnde € 203.
Over de inkomenspositie van chronisch zieken en gehandicapten waar de heer Van der Vlies op wees, is najaar 2003 een zeer indringend debat gevoerd met de aangenomen motie-Van der Vlies als resultaat. Daarover is een aantal maanden geleden een brief gestuurd en toen al zijn enkele maatregelen genomen om de positie van die groepen te verbeteren terwijl het nog niet mogelijk was greep te krijgen op welk maatwerk nodig is. Die maatregelen blijken voor bedoelde groepen serieuze verbeteringen te hebben gebracht. De invoering daarvan loopt volgens plan.
Wat betreft de opmerking in verband met het NIBUD-rapport moet gezegd worden dat 2005 voor velen nog een moeilijk jaar is geweest, maar gelukkig is die ontwikkeling nu op een keerpunt.
Op de signalen van de armoedemonitor wordt wel degelijk gereageerd door dit kabinet. Daartegen worden maatregelen genomen op vier manieren, namelijk wat betreft overkreditering, kredietrente, schuldsanering en voorlichting.
Hij heeft het NIBUD-onderzoek vandaag ontvangen en zal voor de begrotingsbehandeling van zijn portefeuille schriftelijk reageren.
Het allerbeste beleid is gericht op participatie. Dat is een beleid dat ertoe bijdraagt dat het aantal vacatures stijgt, dat het aantal uitkeringen daalt en de economische groei op gang komt. In de tussentijd is het kabinet niet ontslagen van de plicht rekening te houden met de bestaanszekerheid van mensen. Het herstel van de koppeling is een van de zaken die het volgend jaar mogelijk maakt voor minima te delen in de welvaartsontwikkeling.
Hij memoreert de motie-Verhagen c.s. en citeert daaruit: «overwegende dat de vooruitzichten voor 2006 gunstig zijn» (wat betreft de koopkracht). Op dat moment velt de heer Verhagen een politiek oordeel over het op dat moment voorliggende beeld. Het beeld van nu is beter. Vervolgens stelt de heer Verhagen: «maar dat er door de extreme situatie op de oliemarkt tegelijkertijd een verstoring van het algemene koopkrachtbeeld dreigt door een eventueel verdere stijging van de olieprijzen» om zo bij het dictum uit te komen: «verzoekt de regering ingeval de gemiddelde geraamde olieprijs hoger is dan 50 dollar per vat en dit leidt tot een hogere energierekening» (dan de al geprognosticeerde verhoging van € 100). Als dat het slot van de motie was, zou het kabinet die zeker hebben ontraden, want het meende steeds dat het gaat om een totaalbeeld. De motie vervolgt echter met de woorden: «en een verstoring van het koopkrachtbeeld» en pas dan wordt gevraagd om een eenmalige compensatie. Dat elke verhoging van de energieprijs boven de verhoging van € 100 een verstoring van het beeld, ongeacht andere wel meevallende factoren die het totale koopkracht beeld bepalen, zou zijn, was toen niet de geldende interpretatie. De toezegging van het kabinet waar men zich vervolgens zo tevreden mee betoonde, was die dat er nog voor het einde van het jaar compensatie zou komen wanneer de latere raming ten opzicht van het gunstige beeld in september aan zou geven dat burgers er in hun totale koopkracht op achteruit gaan. Daar gaat de motie-Verhagen over. En het totale koopkrachtbeeld is duidelijk verbeterd! De grote groep van tweeverdieners met anderhalf maal modaal stond in september nog op nul en blijkt er in de standaardsituatie volgens de laatste prognose in 2006 € 137 op vooruit te gaan. De alleenstaande ouder op het minimum gaat van 0,5 naar 1,25% vooruitgang. Alle senioren gaan er extra op vooruit. Alles afwegend is er dus geen reden tot compensatie van de hogere energieprijs.
Het feit dat indieners over de duiding van hun motie gaan, ontslaat het

kabinet niet van de plicht het beleid vorm te geven conform de tekst van een aangenomen motie, inclusief de context daarvan. Daarover bestaat kennelijk verschil van mening, maar het kabinet heeft naar eer en geweten gehandeld conform de letter en de geest van de motie. Het daarop volgende amendement heeft op grond van het koopkrachtbeeld geen noodzaak. Dat het amendement financiering zoekt in de portefeuille van EZ betekent in ieder geval dat de betreffende minister erbij moet worden betrokken. Na bespreking in het kabinetsberaad zal de Kamer namens het kabinet een nadere reactie krijgen van minister Brinkhorst. Gegeven het totale koopkrachtbeeld is er geen noodzaak tot compensatie.

De **minister van Financiën** begint met te stellen dat er van de kant van de regering steeds heel helder is gezegd hoe de motie-Verhagen werd geïnterpreteerd. Als voorbeeld memoreert hij de woorden van de premier tijdens de Algemene Beschouwingen: «Ik heb al gezegd dat wij niet alleen naar de kosten van energie kijken, maar naar het totale koopkrachtbeeld.» Daarvan is door de indiener van de motie geen afstand genomen. Dat heeft hij zelfs uitgedragen op een CDA-bijeenkomst. Ook mevrouw Verburg was die interpretatie toegedaan, zoals moge blijken uit een citaat uit de Handelingen van het ordedebat: «Er is een procedureafspraak gemaakt nadat de bewuste motie over compensatie was aangenomen. Wij zouden uitgaan van het totale koopkrachtbeeld.» Die «longstanding» interpretatie is door dit kabinet trouwhartig gevolgd.
De motie begint ermee dat het beeld in september gunstig is. Het beeld is nu dat van een prettige verstoring. Daarmee vervalt de reden voor compensatie.
Kijkend naar de lastenverlichting zijn er trouwens meer redenen om die positie te betrekken. In de Miljoenennota waren er twee manieren om de koopkracht te ondersteunen. Dat kan allereerst via premies en belastingen waarvoor toen een bedrag stond gereserveerd van 2,1 mld. Inmiddels is dat bedrag door de Algemene Beschouwingen en de behandeling van het belastingplan met 400 mln. opgelopen. Het gaat daarbij om de kinderkorting, de kilometervergoeding, de auto van de zaak niet onder de sociale premies brengen en verlaging van de jeneverprijs. Vervolgens zijn er de premievaststellingen – en die tellen ook mee voor de lastendruk – met nog eens een verlaging van die lastendruk van 500 mln. De teller staat nu op 2,9 mld. lastenverlichting voor 2006 via de belasting en premies. Daarnaast is er tevens bijna 700 mln. ter ondersteuning van de koopkracht aan de uitgavenkant door afschaffing van het lesgeld, door 2 mln. voor de kinderopvang en het voorkomen dat de MEP-aansluitingstarieven zouden oplopen door een rijksbijdrage. Alles bij elkaar gaat de ondersteuning en lastenverlichting uit boven het bedrag dat indertijd door de GroenLinks-fractie als veel te volumineus werd betiteld van Paars I in 2001, zijnde in euro's een lastenverlichtingsoperatie van 3,3 mld. Men dient tevens voor ogen te houden dat er voor het begrotingsbeleid een systeem bestaat waarin afspraken worden gemaakt voor een periode van vier jaar wat betreft de omvang van de lastenverlichting, de uitgavenkaders en alle inkomsten en meevallers gaan gewoon het saldo in omdat de wens is dat er een overschot op de begroting ontstaat en de staatsschuld kan worden afgelost. Kijkend naar de lastenverlichting van 2,9 mld. voor 2006 en welk budget er is voor de totale periode, blijft er nog 0,5 mld. over voor de begroting van 2007. Het is daarom verstandig niet de eerste de beste meevaller onmiddellijk te gebruiken voor extraatjes. Wat dat betreft ervoer hij de inbreng van de heer Bakker bij het vragenuurtje van 29 november jongstleden als zeer inspirerend. Die memoreerde dat er een aantal jaren geleden ook een periode was waarin de ene na de andere meevaller binnenkwam. Toen is veel te snel gegrepen naar extra uitgaven. De heer Bakker vroeg aanmoedigend of de minister van plan was te blijven leren van het verleden en voortaan zorg te dragen voor een structurele en defi-

nitieve sanering van de overheidsfinanciën. Daardoor voelt spreker zich zeer aangemoedigd.
Als die situaties zich als feiten aandienen, is een beslissing aan de orde. Na bespreking in het kabinet, zoals dat betaamt, zal er een reactie komen op het amendement.
Mevrouw Verburg wijst hij op een zeer behartigenswaardige tekst op de CDA-website over het aflossen van de staatsschuld in 20 tot 25 jaar. Dat was een initiatief van de CDA-fractie en dat staat in het Strategisch Akkoord van ongeveer 5 jaar geleden. In de eerste vijf jaar zijn er slechts schulden bij gekomen en ook in 2006 zal dat het geval zijn, volgens de projecties van het CPB zelfs nog meer dan in 2005. In 2005 wordt 6 mld. aan de schuld toegevoegd en in 2006 volgens de raming 7,5 mld. De sanering van de staatsschuld is nog niet eens begonnen en dat is wel de bedoeling.
Over wat er in het torentje en in de ministerraad is besproken, doet hij vanzelfsprekend geen mededelingen.
Het FES is bedoeld om economische structuurversterkende programma's te financieren, met een tijdelijk karakter gelet op de aard van de voeding van het FES. Daaruit zijn geen structurele uitgaven mogelijk. Overigens is door het kabinet in het voorjaar een discussie over de voedingssystematiek toegezegd.
De heer Varela verzekert hij dat het kabinet zijn beloftes wel degelijk nakomt en dat er nu een beter beeld voorligt dan iedereen had durven hopen.
De energiepremieregeling is destijds om goede redenen afgeschaft. Na evaluatie bleek die regeling niet effectief en duur in de uitvoeringskosten. Daardoor is herintroductie niet voor de hand liggend.
De heer Bakker werpt hij tegen dat het ook typisch Haagse logica is als de wind even meezit populaire tegemoetkomingen te willen. Naast de rentemeevaller zijn er overigens ook nog tegenvallers, waardoor het CPB toch nog uitkomt op een toename van het tekort van 1,2% dit jaar naar 1,5% volgend jaar. Daarnaast moet een deel van het ESF nu zelf worden opgebracht, is er de tegenvaller bij de huursubsidie die misschien doorwerking heeft, de Werktop die ook nog wat heeft gekost, is de vraag wat het OM en de politie extra moet doen vanwege de Parkmoord en zijn er tal van andere budgettaire problemen die een beroep doen op hetzelfde uitgavenkader waar ook eventuele koopkrachtondersteuning uit zou moeten worden gefinancierd.
De najaarsnota laat een overschrijding van de uitgaven zien ten opzichte van de eerdere plannen.

Nadere gedachtewisseling

Mevrouw **Verburg** (CDA) wil de regering meegeven dat de gestegen energieprijzen wel degelijk verstorend werken op het koopkrachtbeeld. Dat heeft daar onder te leiden. De CDA-fractie heeft gewacht tot het totale koopkrachtplaatje bekend was, maar als de olieprijs zo omhoog gaat, is er tevens een enorme toename van de aardgasbaten. Wetend dat heel veel mensen het moeilijk hebben en hebben gehad, bevat dit amendement een verantwoord voorstel. De toename van de aardgasbaten is een incidentele meevaller en als zodanig is het voorstel een incidentele benutting.
De CDA-fractie is en blijft voorstander van het aflossen van de staatsschuld en dat is de reden dat de dekking voor het amendement niet wordt gezocht in het laten oplopen van de staatsschuld.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA) is erg teleurgesteld dat veel vragen niet zijn beantwoord en dat de ernst van de situatie die blijkt uit de armoedemonitor niet wordt onderschreven. Het meerjarig effect van het kabinetsbeleid op de inkomenspositie wordt weggewoven, evenals de intentie van de Kamer om op het terrein van de energielasten burgers te

compenseren wordt genegeerd. De Tweede Kamer is medewetgever. Als die het van groot belang acht dat er een maatregel komt, verwacht zij een ontvankelijker houding van de regering. De PvdA-fractie staat met sympathie tegen over het amendement van de CDA-fractie en had slechts vragen bij de financiële dekking. Zij had gehoopt dat daarover hier meer te horen. Het debat zal morgen een vervolg krijgen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks) constateert dat er ruzie is binnen de coalitiegeledingen en daardoor signaleert zij een politiek explosieve situatie. De vraag is wie gaat buigen en wie gaat barsten. Ook binnen de CDA-geleding zijn de nodige problemen gezien de verschillen tussen de bewindslieden van die huize en de fractie. Zij is blij met het amendement, want minister Zalm kan uitvoering na aanname niet weigeren. Zij hoopt dat ongeacht de gevolgen voor deze coalitie de minima er beter van worden.

Mevrouw **Bibi de Vries** (VVD) zegt dat de VVD-fractie heel tevreden is met de standvastige houding van de beide ministers. De kwestie ligt nu bij het kabinet.

De heer **De Wit** (SP) valt het gezien de aan de orde zijnde problemen tegen dat de bewindslieden er niets aan willen doen en praten alsof het zou gaan om het uitdelen van cadeautjes. De monitor toont dat de inkomensverhoudingen volstrekt scheef zijn. Het is niet verantwoord dat het kabinet zich daarbij verschuilt achter de prognoses voor 2006 van gemiddeld ruim 1% meer met een uitschieter voor de hogere inkomens. Hij zal daar morgen op terugkomen.

De heer **Varela** (LPF) blijft onverminderd van mening dat de staatsschuld moet worden afgelost. Het kabinet moet er meer aan doen om mensen met lage inkomens en minima hun positie te laten verbeteren zodat er minder koopkrachtdebatten nodig zijn.

Mevrouw **Huizinga-Heringa** (ChristenUnie) heeft geboeid geluisterd naar de exegese van de motie-Verhagen door de bewindslieden. Dat laat onverlet dat er een amendement ligt dat op een meerderheid kan rekenen. Daarop zal het kabinet een antwoord moeten vinden. Daar is zij heel benieuwd naar.
Haar fractie meent dat een energiepremieregeling wel effectief kan zijn en pleit voor herinvoering. Daarop komt zij op een ander moment terug.

De heer **Van der Vlies** (SGP) vraagt nog naar de intentie van het kabinetsoverleg over het amendement. Is daarbij de inzet op een creatieve en constructieve manier de wensen van de Kamer te heroverwegen en tegemoet te komen of wordt het een herbevestiging van het in dit AO gegeven oordeel?

De heer **Bakker** (D66) acht van belang dat mensen gebukt gaan onder de opgelopen energierekeningen. Anders dan bij andere koopkrachteffecten van buitenaf gaat het hier om een uitgave van burgers die rechtstreeks de inkomsten van de staat betreft. Die relatie is de kern van dit debat en ook van de discussie afgelopen september. Naast de begrijpelijke consistentie van het kabinet is er tevens de consistentie van de Kamer. De fractie van D66 wacht de reactie van het kabinet aanstaande vrijdag af.
Hij wijst erop dat het FES inderdaad is bedoeld voor economische structuurversterking, maar niet alleen voor asfalt, ook voor duurzame energie en die is hier eveneens aan de orde. Het enige wat het amendement doet, is de financiering een beetje veranderen, maar over de techniek valt te praten.

De **minister van SZW** heeft vandaag een deelantwoord gegeven door aan te geven dat compensatie vanuit koopkrachtoverwegingen niet noodzakelijk is gezien de met de Kamer gemaakte afspraken en dat het koopkrachtbeleid consistent is. Op het amendement komt nog een totaalreactie, met medeneming van de gevolgen voor de economiebegroting.

De **minister van Financiën** stelt dat de uitspraak van mevrouw Verburg dat zij een incidentele meevaller incidenteel benut erop neerkomt dat de mensen in 2006 worden verblijd met € 35 verlaging van de aansluitkosten en dat die in 2007 weer worden verhoogd.

Mevrouw **Verburg** (CDA) is bekend dat er wordt nagedacht over afschaffing van de hele MEP in 2007.

De **minister** zegt dat de begroting voor 2007 in het voorjaar van 2006 wordt opgesteld. Daarbij is dit een van de zaken die zal moeten concurreren binnen het uitgavenkader ten opzichte van onderwijs, politie, justitie, asielproblematiek en zo meer. Dat is geen gedane zaak.

De **voorzitter** heeft twee toezeggingen genoteerd. In februari 2006 zal de Kamer de resultaten van het onderzoek naar de voedselbanken ontvangen en ten behoeve van de begrotingsbehandeling zal de Kamer op korte termijn een reactie krijgen op het recente NIBUD-rapport.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Smits

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Tichelaar

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Nava